

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Городнянського психоневрологічного інтернату

06.01.2025

м. Чернігів, 2025

I. ВСТУП

У межах реалізації проєкту «Регіональні групи національного превентивного механізму», що здійснюється Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з метою апробації моделі автономної роботи громадських моніторів у складі регіональних груп під час здійснення повторних відвідувань національного превентивного механізму до місць несвободи, 06.01.2025 регіональною групою НПМ Чернігівської області (далі – РГ НПМ) здійснено відвідування Городнянського психоневрологічного інтернату (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи РГ НПМ:

Шумний Артемій Олександрович, представник громадської організації (керівник регіональної групи національного превентивного механізму у Чернігівській області);

Гавриль Олена Анатоліївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Тараса Шевченка, 108-А, м. Городня, Чернігівська область, 15100.

Керівник закладу – Колоша Олександр Володимирович;

На момент відвідування в.о. директора закладу – Дядечко Віта Геннадіївна.

Відповідно до Положення про Городнянський психоневрологічний інтернат, затвердженого наказом начальника управління комунального майна Чернігівської обласної ради від 24.01.2018 № 11, ПНІ є стаціонарним інтернатним закладом соціального захисту, що утворюється для постійного чи тимчасового проживання/перебування осіб зі стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказано перебування в закладі (далі – підопічні).

Заклад розрахований на перебування 185 осіб. На день відвідування в інтернаті перебувало 183 особи. Серед підопічних 182 жінки та 1 чоловік.

Відповідно до витягу з наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.11.2019 № 1411/38-М заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю: «Організація і управління охороною здоров'я, загальна практика-сімейна медицина, психіатрія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою».

За 2023 рік заклад профінансовано на суму 31 859 563,77 грн.

За 2024 рік заклад профінансовано на суму 35 016 046,33 грн.

У 2024 році інтернатом отримано благодійної допомоги на суму 500 982,81 грн.

Штатна чисельність працівників інтернату згідно штатного розпису з 01.01.2025 складає 116 штатних одиниць; медичний супровід підопічних

здійснюють: лікар загальної практики-сімейний лікар – 1 шт.од., лікар-терапевт – 0,5 шт.од. та сестри медичні – 15 шт.од.

Відповідно до затверджених посадових інструкцій медичних працівників до функціональних обов'язків медичного персоналу включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження.

Працівниками проводиться належне прибирання в спальних кімнатах та приміщеннях загального користування. У кімнатах є необхідні меблі та телевізори. Підопічні підтримують контакти з зовнішнім світом за допомогою мобільних телефонів та Інтернет мережі (у закладі функціонує бездротова мережа WI-FI). Житлові кімнати розраховані на проживання переважно 2 осіб. Забезпечується догляд за ліжковими хворими підопічними: надається допомога в годуванні, здійсненні індивідуальних санітарно-гігієнічних процедур.

Приміщення харчоблоку, робочі поверхні та посуд чисті. Неприємні запахи відсутні. Витяжка в робочому стані, приміщення харчоблоку забезпечено гарячою та холодною водою, підігрів води здійснюється електричним бойлером.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням, наявні денне та перспективне меню.

Сума витрат на харчування на одну особу на день в інтернаті складає 112,96 грн, а сума витрат на медикаменти на одну особу на день складає 20,62 грн.

У житлових кімнатах вікна не заграбовані.

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне.

На інформаційних стендах закладу наявна інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Для забезпечення дозвілля інтернаті облаштовано кімнату для проведення занять по рукоділлю та кулінарії (фото 1,2).

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 22 підопічними та з 8 працівниками закладу.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 22.12.2023 та 29.12.2023 за результатами якого надавалися такі рекомендації:

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній службі України: вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг Городнянським психоневрологічним інтернатом.

2. Чернігівській обласній військовій адміністрації:

2.1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин

та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Городнянського психоневрологічного інтернату.

2.2. Передбачити фінансування для приведення у відповідність до вимог Наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 №579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» приміщень, які можуть бути використанні, як найпростіші укриття.

3. Городнянському психоневрологічному інтернату:

3.1. Розробити та дотримуватися безпекових заходів під час оголошення сигналу «Повітряна тривога».

3.2. Забезпечити неухильне дотримання вимог статті 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та статті 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання, статті 28 Конституції України.

3.2. Внести до посадових інструкцій персоналу пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та забезпечити проведення навчання молодшого медичного персоналу, зокрема про права осіб з інвалідністю.

3.3. Забезпечити організацію взаємодії з центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги та доведення інформації до відома підопічних закладу.

3.4. Здійснити облаштування згідно вимог законодавства прогулянкового майданчика.

3.5. Припинити залучати до виконання важкої та безоплатної роботи підопічних.

3.6. Привести у відповідність порядок зберігання продукції у складських приміщеннях.

3.7. Облаштувати кімнату для роздачі їжі у відділенні де перебувають ліжкові хворі підопічні.

3.8. Припинити обмежувати підопічних у їх праві вільно розпоряджатися власними коштами.

3.9. Посилити контроль за якістю надання медичної допомоги ліжкові хворих підопічних.

Під час відвідування 06.01.2025 встановлено, що адміністрацією закладу не в повному обсязі виконані надані за результатом попереднього відвідування рекомендації.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або

принижуючих гідність видів поведження і покарання, стаття 28 Конституції України).

1. В інтернаті існує практика заборони підопічним перебувати в денний час у житлових кімнатах. З метою полегшення здійснення контролю за підопічними, частині з них забороняють залишатися у своїх кімнатах протягом дня, що призводить до того, що більшість з підопічних проводить час у коридорах або кімнатах відпочинку, дивлячись телевізор без можливості відпочинку у власних житлових кімнатах. Як наслідок підопічні втомлюються сидіти та лягають на стільці або на підлогу (фото 3, 4, 5).

2. Під час спілкування з підопічними встановлено, що частині жінок примусово роблять дуже короткі стрижки та змушують підтримувати цей стиль на час перебування в закладі. Група НПМ зафіксувала пригнічений емоційний стан жінок через їх зовнішній вигляд. У особистих розмовах підопічні пояснили, що короткі стрижки використовуються як спосіб протидії поширення педикульозу, що є поширеною проблемою у закладі. (фото 6).

3. В закладі існує практика ховати вдень подушки підопічних у шафи. Працівники закладу підтвердили, що зазначене є сталою практикою. Для підопічних, яким дозволено перебувати у своїх кімнатах, але які не здатні самостійно дістати подушки, це створює додаткові незручності, оскільки їм доводиться просити персонал про допомогу, що також збільшує навантаження на працівників (фото 7, 8).

4. На момент відвідування у кімнаті № 2, в якій проживають підопічні, зі слів працівників установи, вже розпочато підготовку до ремонту. Зазначене ускладнює проживання підопічних в цій кімнаті. (фото 10, 11, 12, 13).

Таке ставлення до підопічних є порушенням статті 25 Закону України «Про психіатричну допомогу», згідно з якою особи, яким надається психіатрична допомога, мають право на поважливе і гуманне ставлення до них, що виключає не приниження честі й гідності людини.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

5. У закладі існує практика «відкритих дверей»: двері деяких кімнат постійно залишаються відчиненими для полегшення нагляду за підопічними з боку персоналу. Зазначене порушує право підопічних на приватність та не сприяє створенню позитивного терапевтичного середовища в інтернаті.

6. Під час проведення медичних процедур не використовуються ширми. Інші підопічні можуть перебувати у кімнаті під час процедур, а двері до приміщення залишаються відчиненими, що порушує право на приватність (фото 9).

Порушення права на життя (стаття 27 Конституції України).

7. Всупереч вимогам наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», зареєстрованого в Міністерстві

юстиції України 30.07.2018 за № 879/32331 у закладі відсутнє приміщення, яке може використовуватись як укриття.

8. Окрім того, у закладі відсутнє попередження про отримання сигналу «Повітряна тривога» в регіоні, що може свідчити про не здійснення безпекових заходів. Персоналом закладу повідомлено, що встановлення звукової сирени буде негативно впливати на психоемоційний стан підопічних.

Порушення права на охорону здоров'я та медичне забезпечення (стаття 49 Конституції України).

9. У житлових кімнатах інтернату відсутні кнопки виклику персоналу, що створює проблеми для ліжкових хворих підопічних у разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі, а також ускладнює виклик медичних працівників.

10. В закладі наразі вакантна посада лікаря-психіатра, що негативно впливає на надання медичної допомоги у разі погіршення стану здоров'я підопічних.

11. Медичними працівниками не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о) відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2024 № 186. Не ведеться фіксація та розслідування випадків побутового травматизму. Під час відвідування члени групи НПМ виявили випадок, коли підопічна Д. внаслідок надмірного розчісування пошкодила шкіру на нозі, що призвело до необхідності надання медичної допомоги. Зазначений випадок не зафіксований у журналі травматизму, а лише вказаний у робочому зошиті медичної сестри.

12. Під час вибіркової перевірки медичних карток підопічних встановлено, що листи лікарських призначень ведуться по формі, що суперечить вимогам наказу Міністерства охорони здоров'я України від 29.05.2013 № 435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності». Також виявлені порушення при веденні медичної документації, зокрема в медичних картках медичні призначення лікаря не відповідали записам у листах призначень.

13. У закладі не проводиться щорічний медичний огляд підопічних лікарями-спеціалістами, огляди обмежуються лише гінекологом, а також один раз на рік підопічним роблять флюорографію та мамографію.

14. Відповідно до п. 2.7.9 Порядку складання форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я від 08.10.2007 № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда», контроль за виконанням індивідуальної програми реабілітації (далі – ІПР) здійснюється не рідше одного разу на два роки, а підведення підсумків про виконання ІПР здійснюють МСЕК при черговому складанні ІПР та/або при черговому огляді особи з інвалідністю та дають рекомендації щодо подальшої реабілітації.

Зокрема, 54 підопічним адміністрація вчасно не виконала рекомендації по продовженню ІПР, тим самим порушивши їх право на забезпечення медичними та соціальними видами реабілітаційних заходів.

На даний час особам з інвалідністю проходити повторний огляд для підтвердження інвалідності не потрібно, оскільки, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2022 року № 390, термін дії інвалідності та індивідуальна програма реабілітації подовжено на період дії воєнного стану.

15. Під час відвідування встановлено, що частина підопічних закладу, впродовж тривалого часу приймає клозапін (азапін). Усупереч наказу МОЗ України від 08.08.1995 №147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)» повторні та подальші динамічні аналізи крові не проводились, моніторингу зміни показників крові не визначалось. Слід зазначити, що відповідно до пункту 3 та 4 вищевказаного наказу «Пацієнтам в процесі терапії лепонексом (клозапіном) має бути гарантовано регулярне 7 гематологічне обстеження, і вони повинні бути проінструктовані щодо необхідності негайного звернення до лікуючого лікаря при розвитку будь-якої інфекції чи лихоманки», «Число КБК має контролюватись щотижня протягом перших 18 тижнів лікування лепонексом. У подальшому, контроль за числом КБК повинен здійснюватися щомісяця протягом всього періоду прийому препарату».

16. Під час спілкування з членами група НПМ підопічна П. повідомила про біль у нозі та просила про проведення обстеження у профільного лікаря (фото 16).

Порушення права осіб на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 25 Загальної декларації прав людини, статті 28, 32, 48 Конституції України).

17. Групою НПМ з'ясовано, що в кімнатах, в яких проживають підопічні, відсутні їх особисті речі (фото 14, 15).

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – КЗК) у частині другій пункту 34 Восьмої Загальної доповіді [СРТ/Inf (98) 12] зазначає, що підопічним слід дозволяти тримати при собі особисті речі (фотографії, книжки тощо). Також дуже важливо надавати у розпорядження підопічних місця для зберігання особистих речей, що зачинається на ключ. Відсутність такої можливості може сприйматися підопічними як посягання на їх особисту безпеку та незалежність.

18. Ємкість з питною водою була забруднена, що призводить до неможливості використання води для пиття (фото 20).

19. Під час конфіденційного спілкування з підопічними члени групи НПМ отримали численні скарги на якість харчування. Незважаючи на наявність дієтичного меню, підопічні відзначили недотримання спеціального меню.

20. Під час відвідування їдальні в обід група НПМ виявила, що більшість підопічних не з'їли запропоновані страви, більшість порцій залишились майже

повними. При спілкуванні підопічні повідомили, що їжа була несмачною.

Також підопічні скаржилися на те, що квашена капуста надто часто з'являється в раціоні, а вівсянка подавалася три дні поспіль. Зазначене підкреслює необхідність ретельного аналізу дотримання персоналом закладу вимог технологічних карт під час приготування страв, а також запропонованих страв з метою забезпечення підопічним повноцінного харчування (фото 17, 18, 19).

Інші порушення.

21. Група НПМ помітила, що працівники закладу неправильно вказували ПІБ підопічних і не знали точної кількості людей, які перебувають у кімнаті. Це ускладнює комунікацію між персоналом і підопічними.

22. Підопічні необізнані щодо залишків коштів на їх особових рахунках.

23. В душових кімнатах відсутні гумові килимки, що може призвести до падіння та травмування підопічних під час здійснення гігієнічних процедур (фото 21).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації, Чернігівській обласній раді:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних Городнянського психоневрологічного інтернату;

сприяти заповненню вакантних посад медичного персоналу (зокрема лікаря-психіатра) для своєчасного надання медичної допомоги підопічним закладу..

2. Городнянському психоневрологічному інтернату:

2.1. Скасувати практику обмеження перебування підопічних у своїх кімнатах протягом дня. Забезпечити можливість вільного перебування у своїх кімнатах для тих, хто цього потребує.

2.2. Забезпечити альтернативні заходи боротьби з педикульозом, які не принижують гідність підопічних.

2.3. Переглянути практику «відкритих дверей». Забезпечити баланс між необхідністю контролю та повагою до приватності підопічних.

2.4. Забезпечити дотримання права на конфіденційність під час медичних процедур.

2.5. Забезпечити переселення підопічних у комфортні умови на період ремонтних робіт.

2.6. Запровадити ефективну систему попередження про повітряну тривогу,

враховуючи потреби підопічних.

2.7. Забезпечити регулярний медичний огляд підопічних спеціалістами, відповідно до вимог законодавства.

2.8. Забезпечити ведення медичної документації відповідно до стандартів та наказів МОЗ України.

2.9. Проводити регулярний гематологічний контроль для підопічних, які приймають клозапін, відповідно до вимог наказу МОЗ України №147 від 08.08.1995.

2.10. Забезпечити виконання індивідуальних програм реабілітації (ІПР) для осіб з інвалідністю та забезпечити своєчасний перегляд програм.

2.11. Провести медичне обстеження підопічної П. для виявлення причин болю в нозі та надалі забезпечити необхідне лікування на основі отриманих результатів.

2.12. Провести ретельний аналіз меню для забезпечення підопічних повноцінним харчуванням.

2.13. Оснастити душові кімнати гумовими килимками.

2.14. Запровадити систему інформування підопічних про залишки коштів на їхніх особових рахунках.

2.15. Забезпечити заклад чистими ємкостями з питною водою.

Додаток: фотоматеріали на 3 арк. 1 прим.

**Керівник регіональної групи
національного превентивного механізму
в Чернігівській області**

Артемій Шумний

Фотоматеріали

фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

фото 6

фото 7

фото 8

фото 9

фото 10

фото 11

фото 12

фото 13

фото 14

фото 15

фото 16

φωτο 17

φωτο 18

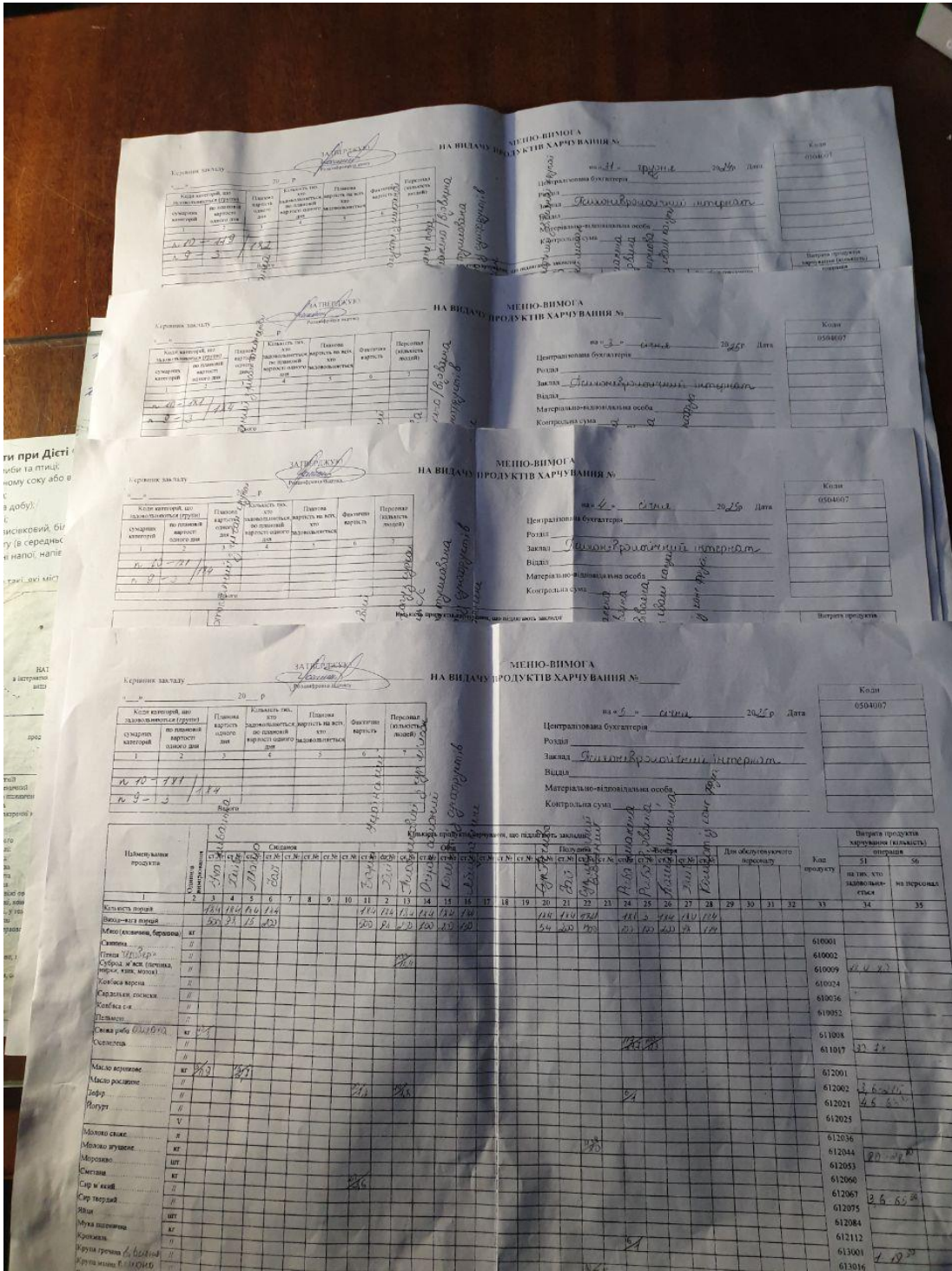

фото 19

φωτο 20

φωτο 21